

GÖZLER YALAN SÖYLEMEZ...¹

“Yalanı Tespit Etme İpuçları”

“Karşınızdaki kişinin yalan söyleyip söylemediğini anlamak ister miydiniz?”, Peki ya “İyi bir yalancı olmak?”

Bu yazımızda herkesin rahatça kullanabileceği 6 temel yalan tespit etme tekniğini sizlerle paylaşacağız. Hangi amaçla kullanacağınız sizi kalmış tabiki 😊

Yapılan araştırmalar gösteriyor ki, her birimiz **günde yaklaşık 200 yalana maruz kalıyoruz**. Buna karşın her **10 dakikalık konuşmada da 2-3 yalan söylüyoruz**.² İnternet ve gelişen iletişim dünyasında ise durum çok daha vahim: **Telefon görüşmelerinin %37’si, sosyal medya mesajlarının %21’i ve e-postaların da %14’ü yalan içeriyor**.³ Özetle, boğazımıza kadar yalana batmış durumdayız. O halde ne yapabiliriz? Sorgulama uzmanları yüz ve gözlerdeki en küçük hareketlerin (mikro mimik) bile yalan tespiti açısından çok önemli ipuçlarını içerdiğini ortaya koymuştur. Bu hareketlerden tespit edilmesi en kolay olanları ve ne anlama geldiklerini sizin için derledik:

1. Yukarı ve Sola Hareket (Size Göre): Görsel veri oluşturma belirtisi. Karşınızdaki kişi sorduğunuz bir soruya cevap verirken gözlerini yukarıya ve sola doğru hareket ettiriyorsa (yukarı ve sola bakıyorsa) bu o kişinin vereceği cevap için beyninin yaratıcılıkla ilgili olan sağ yarımküresine ulaşmak istediğini gösterir. **Yani karşınızdaki kişi aslında yalan söylüyordur. [ya da resim (görsel veri) yaratıyordur.]**

Örnek: Karşınızdaki kişiye, “Kırmızı renkli bir külahtaki siyah renkli dondurmaya hayal eder misin?” diye sorduğunuzda bu resmi zihninde oluşturmaya çalışırken muhtemelen bu göz hareketini yapacaktır. (Bir an bile olsa)

2. Yukarı ve Sağa Hareket (Size Göre): Görsel veri hatırlama belirtisi. Karşınızdaki kişi sorduğunuz bir soruya cevap verirken gözlerini yukarıya ve sağa doğru hareket ettiriyorsa (yukarı ve sağa bakıyorsa) bu o kişinin vereceği cevap için görsel hafızasına yani hatıralarına ulaşmaya çalıştığını gösterir. **Yani karşınızdaki kişi aslında doğru söylüyordur.**

Örnek: Karşınızdaki kişiye, “Dün ne renk ayakkabı giyyordun?” diye sorduğunuzda rengi hatırlamak için muhtemelen bu göz hareketini yapacaktır. (Bir an bile olsa)

3. Sadece Sola Hareket (Size Göre): İşitsel veri oluşturma belirtisi. Karşınızdaki kişi sorduğunuz bir soruya cevap verirken gözlerini sola doğru hareket ettiriyorsa (sola bakıyorsa) bu o kişinin vereceği cevap için bir ses oluşturmaya çalıştığını gösterir. **Yani karşınızdaki kişi aslında yalan söylüyordur. [ya da ses (işitsel veri) yaratıyordur.]**

Örnek: Karşınızdaki kişiye, “Hızlanan bir tren sesi yapar mısın?” diye sorduğunuzda bu sesi zihninde oluşturmaya çalışırken muhtemelen bu göz hareketini yapacaktır. (Bir an bile olsa)

¹ Genel kaynak: <http://viewzone2.com/liar.html>

² James Geary, “How to Spot a Liar”, Time Magazine Europe, Mart 2000 ve Robert S. Feldman, James A. Forrest, Benjamin R. Happ, “Self-Presentation and Verbal Deception: Do Self-Presenters Lie More?”, Journal of Basic and Applied Social Psychology 24, Sayı 2, Haziran 2002, s.163-170. Aktaran Pamela Meyer, “Yalanı Anında Yakalayın”, Butik Yayıncılık, 2010, s.24

³ Jeffrey Hancock, Jennifer Thom-Santelli ve Thompson Ritchie, “Deception and Design: The Impact of Communication Technology on Lying Behavior”, Nisan 2004. Aktaran Pamela Meyer, a.g.e., s.35

4. Sadece Sağa Hareket (Size Göre): İşitsel veri hatırlama belirtisi. Karşınızdaki kişi sorduğunuz bir soruya cevap verirken gözlerini sağa doğru hareket ettiriyorsa (sağa bakıyorsa) bu o kişinin vereceği cevap için işitsel hafızasına yani hatıralarına ulaşmaya çalıştığını gösterir. **Yani karşınızdaki kişi aslında doğru söylüyordur.**

Örnek: Karşınızdaki kişiye, “İstiklâl Marşı’nı mırıldanır mısın?” diye sorduğunuzda melodiyi hatırlamak için muhtemelen bu göz hareketini yapacaktır. (Bir an bile olsa)

5. Aşağı ve Sola Hareket (Size Göre): His (Duyu) oluşturma belirtisi. Karşınızdaki kişi sorduğunuz bir soruya cevap verirken gözlerini aşağıya ve sola doğru hareket ettiriyorsa (aşağı ve sola bakıyorsa) bu o kişinin vereceği cevap için bir his (duyu) oluşturmaya çalıştığını gösterir. **Yani karşınızdaki kişi aslında yalan söylüyordur. [ya da his (duyu) yaratıyordur.]**

Örnek: Karşınızdaki kişiye, “Acı bir çikolata tattığını hayal eder misin?” diye sorduğunuzda bu hissi (tat, koku...vb) zihninde oluşturmaya çalışırken muhtemelen bu göz hareketini yapacaktır. (Bir an bile olsa)

6. Aşağı ve Sağa Hareket (Size Göre): İçsel diyalog belirtisi. Karşınızdaki kişi sorduğunuz bir soruya cevap verirken gözlerini aşağıya ve sağa doğru hareket ettiriyorsa (aşağı ve sağa bakıyorsa) bu o kişinin kendinden bahsettiğini gösterir. Kendi kendine konuşanlar da gözlerini bu şekilde hareket ettirirler.

Kıssadan hisse: **Karşınızdaki kişi sorularınıza cevap verirken ya da konuşurken gözleri ara ara sola doğru (size göre) hareket ediyorsa bu o kişinin yalan söylediğinin çok ciddi bir ipucu olabilir.** Ancak hemen belirtelim ki gözler yalanı yakalamak için kullanılan unsurlardan sadece biridir. Gözler dışında daha birçok unsur (bir kısmı net açıklanmayan) birlikte değerlendirilerek karşı taraf hakkında daha doğru bir tespit ancak yapılabilir. ⁴

Meşhur dizelerdeki, “Bir bakış bir bakışa neler neler anlatır? Bir bakış sevgiliyi saatlerce ağlatır...” sözlerinden hareketle bu yazımızda ağlatmanın dışında bakışlardaki oldukça önemli diğer bazı yararlı bilgileri vermeye çalıştık. İyi günlerde kullanmanızı ve hayatınız boyunca hep “pembe” yalanlarla karşılaşmanızı dileriz ☺

Arif Gökhan Rakıcı – Ağustos 2014

⁴ Ayrıntılı bilgi için: Pamela Meyer, “How to Spot a Liar”, http://www.youtube.com/watch?v=P_6vDLq64gE